

در درس گذشته، خواندید که با شروع کار کشاورزی، انسان‌ها به تدریج زندگی یکجانشینی را آغاز کردند و به این ترتیب، اولین روستاها به وجود آمدند. کشاورزی تغییر بزرگی در زندگی انسان ایجاد کرد. با رواج کار کشاورزی، مواد غذایی به اندازه‌ی کافی تولید و حتی ذخیره می‌شد. در نتیجه، دیگر همه‌ی افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند. پس عده‌ای از مردم به کارهای دیگر مثل ساختن ابزارهای کشاورزی و قایق و نیز داد و ستد مشغول شدند. در نتیجه، تقسیم کار به وجود آمد. در آن زمان، داد و ستد به صورت مبادله‌ی کالا با کالا بود. برای مثال، اگر کشاورزی بیشتر از مصرف خود و خانواده‌اش گندم داشت، مقداری از آن را به کسی که ابزارهای کشاورزی می‌ساخت یا ظرف‌های سفالی تولید می‌کرد، می‌داد و وسیله‌ای را که به آن نیاز داشت، می‌گرفت.

با گذشت زمان، جمعیت بعضی از روستاهای کنار رودها بیشتر شد و این روستاها به شهر تبدیل شدند. اولین شهرها در کنار رودهای پرآب به وجود آمدند.

فعالیت

به نظر شما داد و ستد به صورت مبادله‌ی کالا با کالا چه مشکلاتی را به وجود آورد؟ بعدها برای

حلّ این مشکلات چه وسایلی اختراع شد؟

ممکن بود دو کالایی که با هم مبادله می شوند هم ارزش نباشند و معامله ناعادلانه باشد. همیشه کالاهای مورد نیاز فرد یافت نمی شد برای مثال: ممکن بود کسی برنج داشته باشد و گندم بخواهد. اما فروشنده‌ی گندم نیازی به برنج نداشته باشد. همچنین حمل و نقل کالاها سخت بود و بعضی کالاها فاسد شدنی بودند و نمی شد آنها را مدت زیادی نگه داشت.

خط

آثار هنری

حکومت و فرمانروا

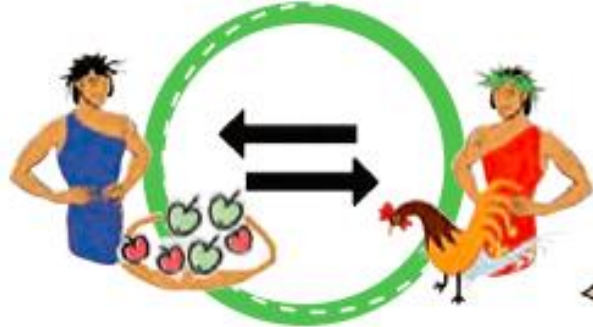
تمدن

تقسیم کار و مهارت در کارها

داد و ستد

قانون و مقررات

عقاید مذهبی

پیدایش تمدن‌ها

با پیدایش شهرهای بزرگ، کم‌کم تمدن‌های بزرگ به‌وجود آمدند. این شهرها ویژگی‌هایی داشتند. این ویژگی‌ها را در تصویر زیر مشاهده می‌کنید.

اداره‌ی این سرزمین‌ها، به عهده‌ی فرمانروایان بود. فرمانروایان برای برقراری نظم در سرزمین خود و اداره‌ی شهرها و روستاها قانون‌هایی وضع می‌کردند.

برخی از فرمانروایان به سرزمین‌های دیگر حمله و آنها را تصرف می‌کردند تا قلمرو حکومتشان وسیع‌تر شود. رونق داد و ستد و نیاز انسان به نوشتن قراردادها و نگه‌داشتن بعضی اطلاعات، زمینه را برای اختراع خط فراهم کرد. اختراع خط در پیدایش تمدن‌ها نقش بسیار مهمی داشته است.

به نقشه‌ی زیر توجه کنید. روی این نقشه تمدن‌هایی را مشاهده می‌کنید. همزمان با پیدایش تمدن‌های باستانی در ایران، در سرزمین بین‌النهرین (بین دو رود دجله و فرات) نیز تمدن‌هایی پدید آمدند.

این تصویر سر باقیمانده از یک
برجم ایلامی از جنس برنز است.

تمدن ایلام

کشور ما محلّ پیدایش تمدن‌های گوناگونی بوده است. بیایید با یکی از این تمدن‌ها آشنا شویم.

تمدن ایلام حدود چهار تا پنج هزار سال پیش در ناحیه‌ای که امروز خوزستان نام دارد، پدید آمد.

یکی از پادشاهان ایلامی، شهر شوش را پایتخت قرار داد و این شهر به شهری بزرگ و آباد تبدیل شد. شهری که مزارع وسیع کشاورزی در اطراف آن و بازارهای بزرگی در داخل آن وجود داشته است.

مردم ایلام به کشاورزی، دامداری، فلزکاری، سفالگری، نجاری، مجسمه‌سازی، تجارت و... مشغول بودند.

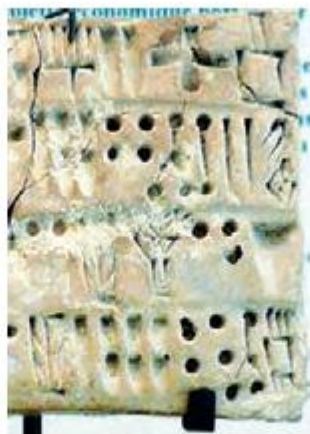
در سرزمین ایلام پرستش‌گاه‌های (معابد) بزرگی ساخته شده بود که مردم در آنجا خدایان ایلامی را عبادت می‌کردند. در آن دوره پرستش‌گاه‌ها را به صورت بناهایی عظیم در مکان‌های بلند می‌ساختند. پرستش‌گاه مشهور و عظیم چغازنبیل یکی از این بناهاست که امروزه می‌توان باقی‌مانده‌ی آن را در نزدیکی شهر شوش دید.

گردشگران در حال بازدید از معبد جُغازنبیل که از دوره‌ی تمدن ایلام به‌جا مانده است. (استان خوزستان)

خط تصویری

بخشی از دیوار جغاز نیبل که روی آجرهای آن خط ایلامی ها دیده می شود.

○ فعالیت

- ۱- روی نقشه نام رودی را که تمدن ایلام در کنار آن به وجود آمده است، پیدا کنید.
- ۲- تمدن ایلام در محدوده‌ی کدام استان امروزی ایران پدید آمده بود؟
- ۳- آیا تمدن ایلام ویژگی‌هایی را که در شکل صفحه‌ی ۳۷ آمده، داشته است؟ این ویژگی‌ها را بیان کنید.